

I

PROGNOZA ECONOMICĂ 2018

ANUL DINAINTEA PREȘEDINȚIEI NOASTRE

Anul 2018 este un punct de cotitură pentru România, care va depăși pragul statistic psihologic de 10.000 de USD pe cap de locuitor, progresând în categoria superioară a economiilor cu venit mediu. În 2017, deja puterea individuală de cumpărare era dublă față de anul 2000, când atinsese un minim istoric. Bucureștiul se profilează drept câștigătorul principal al integrării europene, alături de Varșovia, cu venituri semnificativ peste media regională europeană. Din păcate, numai Clujul și Timișoara sunt pe aproape și două statistici Eurostat umbresc aceste realizări: inegalitatea atât la nivel individual (Gini), cât și la nivel regional (diferența dintre București și Teleorman). Aceste inegalități structurează extrem de diferit oportunitățile și riscurile integrării europene, având importante consecințe politice negative, cu o erodare constantă a solidarității și capacității de a produce politici publice care să vizeze un maximum de bunăstare socială națională, mai degrabă decât o competiție a regiunilor pentru resurse.

Tabel 1: Previzuni macroeconomice	
	Valoare
Creștere PIB, %	5,3
Rata inflației, % (medie 2018)	3,3
Cursul RON/EUR (31 decembrie 2018)	4,73
Cursul RON/EUR (medie 2018)	4,69
Deficit de cont current (% din PIB)	5,4
Deficit bugetar (% din PIB)	3,1

Datoria publică (% din PIB)	41
Rata șomajului (decembrie 2018, %)	4,7
Creștere indice bursier BET (%)	27,8
Piața imobiliară, prețuri medii (decembrie 2018 față de decembrie 2017, %)	6

Din primul an al existenței acestui raport, care a împlinit cinsprezece ani deja, așteptările experților economici consultați au fost mai pesimiste decât realitatea, cu excepția unui singur an, cel în care criza a depășit toate așteptările.

Este interesant de văzut dacă anul 2018 va confirma această regulă. Pe fondul unei creșteri salariale masive în mediul public și a creșterii consumului în general, anul 2017 a înregistrat o creștere economică record de 7% (față de 4,4% creșterea PIB estimată de panelul de experți SAR în 2017). Previzuniile sunt că în 2018 economia o să-și mențină o parte din ritmul ridicat de creștere comparativ cu media din Uniunea Europeană (UE), iar pe lângă creșterea PIB, indicele bursier BET și piața imobiliară să parcurgă un traseu similar (vezi Tabel 1). Același optimism se menține și în ceea ce privește rata șomajului: acesta ar scădea de la nivelul actual de 5% la 4,7%.

Previzuniile SAR de anul trecut s-au adevărit însă în ceea ce privește inflația, care s-a întors, cu o creștere a prețurilor din econo-

mie care s-a situat, în medie, la aproximativ 1,4% în 2017, erodând din puterea de cumpărare. Anul acesta, experții care au completat chestionarul SAR sunt însă mai optimiști chiar decât instituțiile de stat, precum Comisia Națională de Prognoză (CNP) în ceea ce privește proiecția ratei inflației (3,3% față de 3,7% media calculată de CNP). În schimb, cursul de schimb este prognozat să se deterioreze la nivelul anului 2018, urmând tendința anului precedent. O bună perioadă de timp, mulți experți au considerat că Banca Națională a României intervine pe piețele valutare pentru a menține un leu supraapreciat în comparație cu euro. Am asistat la o depreciere puternică a leului în ultimul an, iar rezultatul se va simți mai ales la nivelul importurilor: românul obișnuit care dorește să consume bunuri de import, fie ele produse alimentare sau ultima generație de tehnologie, va trebui să scoată mai mulți lei din buzunar. Având în vedere deficitul de cont curent, acesta nu este neapărat un lucru rău (dacă conduce la descurajarea importurilor și încurajarea exporturilor alături de atragerea investițiilor străine cu rezultat în micșorarea deficitului).

Pesimismul experților SAR, de la Daniel Dăianu și Ilie Șerbănescu acum zece ani, la cei mai tineri care s-au alăturat panelului în anii din urmă, a fost întotdeauna bazat mai ales pe deficitul de cont curent, acest indicator al competitivității unei economii care a continuat, de exemplu, să se deterioreze în toți anii de creștere economică a Greciei alimentată de fonduri europene. În ultimii zece ani, România a înregistrat deficite de cont curent în balanța sa de plăți externe (adică importurile și veniturile plătite de rezidenții români în străinătate au depășit ca valoare exporturile și veniturile încasate de rezidenții români din străinătate). În 2017 situația s-a deteriorat față de anul precedent (de la 2,1% deficit de cont curent în 2016 la aproximativ 3,1% în anul care s-a încheiat),

iar 2018 pare să anunțe deteriorări și mai accentuate. Prin urmare, panelul de experți este pesimist cu privire la deficitul de cont curent al României în anul 2018: 5,4% din PIB.

Mai corespundem criteriilor euro?

Deși există un consens că economia României nu este competitivă la nivelul zonei euro, ca membră a UE, România s-a angajat să adopte euro prin tratatul de aderare și diferite documente programatice. Criteriile de convergență de la Maastricht prevăd nedepășirea limitelor de 3% din PIB pentru deficitul bugetar și 60% din PIB pentru datoria publică (acestea sunt doar două din mai multe criterii; vezi raportul SAR pe anul 2012 pentru detalii). Previzunile SAR (**Tabel 1**) plasează datoria publică la un nivel confortabil de 41% din PIB și urmează tendințele din ultimul an: conform Ministerului de Finanțe, datoria publică a scăzut ca pondere în PIB de la 44,5% în decembrie 2016 la 42% în noiembrie 2017 (deși, în valoare absolută, datoria publică a crescut; creșterea produsului intern brut în 2017 a amortizat această evoluție). Cu alte cuvinte, la acest indicator stăm bine.

De asemenea, statul român a semnat Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare care cuprinde Compactul Fiscal European. Prin acesta din urmă, se introduce cerința, ce va fi implementată treptat, a unui buget public echilibrat, cu un deficit structural¹ de cel mult 0,5% din PIB, care se adaugă criteriului de la Maastricht care limita deficitul bugetar la 3%. Momentan, deficitul bugetar în 2017 s-a ridicat la nivelul de 2,88% din PIB. Predicțiile panelului de

¹ Deficitul structural e mai mic decât deficitul bugetar întrucât nu ia în considerare toate veniturile și cheltuielile publice. Cele care țin de politici publice anticiclice sunt eliminate, măsurând doar rezultatul politicilor discreționare.

experți sunt că, o dată cu creșterea cheltuielilor din sectorul public, deficitul bugetar va depăși inclusiv limita de 3% din PIB în anul 2018 (vezi **Tabel 1**).

Cel mai probabil, la sfârșitul lui 2018, România nu va mai îndeplini criteriile nominale de convergență pentru aderarea la zona euro. Pe lângă deficitul bugetar, experții panelului estimează că inflația, dar și nivelul dobânzilor vor fi peste limita stabilită prin criteriile de convergență.

Ce este de făcut?

Deși economia a crescut ca urmare a unor stimulări care nu au făcut decât să adauge la recuperarea generală a economiei europene, sectorul privat suferă din cauza proastei guvernări. Infrastructura instituțională, chiar mai mult decât cea economică, rămâne în mare suferință. În primul rând, transparența în elaborarea deciziilor de politici publice, dar și deciziile luate discreționar favorabile diverselor grupuri de interese sau risipa din cheltuielile publice indică tendințe îngrijorătoare.

La capitolul risipa banilor publici, ce ne doare cel mai mult este absența autostrăzilor și drumurilor naționale de calitate. Membră a Uniunii în același timp cu noi, Bulgaria a reușit să obțină o infrastructură fizică de o calitate comparabilă cu mult mai puțini bani decât noi deși nu a avut nici pe departe o campanie anticorupție comparabilă.

Faptul că UE în general, dar și Bulgaria în special, reușesc să colecteze mai multe venituri raportate la PIB indică, în primul rând, o capacitate administrativă mai bună. Una dintre recomandările panelului de experți SAR constă tocmai în înlocuirea hățușului birocratic care reprezintă o povară pentru orice contribuabil (completare și depunere de formulare fără număr, întârzieri în prelucrarea informațiilor etc.) cu soluții informatice

performante, atât la nivelul contribuabilului, cât și la nivelul autorităților fiscale.

În ceea ce privește mediul privat, instabilitatea legislativă este unul dintre factorii care îl afectează cel mai puternic în mod negativ. Nu există an în care să nu apară o modificare sau o completare la codul fiscal. Toate acestea creează costuri adiționale pentru mediul de afaceri, care trebuie să se adapteze noilor reguli. Anul 2017 a fost unul dintre cei mai haotici din punct de vedere al reglementărilor fiscale, cu foarte multe propuneri de schimbare a fiscalității care nu au fost bine pregătite, comunicate și asupra cărora s-a revenit în decurs de săptămâni. Măsurile respective au produs incertitudine în mediul de afaceri și au deteriorat calitatea, și așa slabă, a serviciilor administrației fiscale.

Experții panelului SAR sunt de părere că taxarea ar trebui să fie simplă. Aceasta ar conduce și la o bază de impozitare mărită (de exemplu, printr-un sistem suplu, clar și simplu de impozitare, actorii economici ar ieși din economia subterană). Atât impozitul pe venitul global, cât și cota progresivă de impozitare sunt de evitat, întrucât sunt complicat de administrat și de controlat în condițiile în care nimeni, contribuabil și autorități, nu este pregătit pentru o asemenea schimbare. Acestea necesită timp de gândire, de stabilire și dimensionare a nișelor fiscale, pregătire și informare a populației, de pregătire a consultanților fiscali, iar în acest moment este nevoie de o perioadă de pauză în ceea ce privește schimbările fiscale.

De asemenea, se observă că o creștere a cheltuielilor publice cu salariile și pensiile, în contextul unui deficit public aflat la limită cu cerințele europene, pune presiune pe investițiile publice, pe bugetul pensiilor, și nu numai. Creșterile de cheltuieli recurente mănâncă din spațiul fiscal pentru investiții

ANUL DINAINTEA PREȘEDINȚIEI NOASTRE

publice, când de fapt acestea ar trebui deblocate. Desigur, migrația continuă a forței de muncă calificate spre Europa necesită un răspuns, dar nu este clar dacă măririle din ultimii doi ani sunt suficiente pentru a contracara acest fenomen.

Opiniile experților panelului au coincis în ceea ce privește importanța și urgența unei politici în 2018: informatizarea

administrației publice și interconectarea bazelor de date din sectorul public, o enormă problemă însă, având în vedere istoricul diferit și slaba calitate a multora dintre ele.

Ca măsuri de evitat în 2018, panelul a menționat continuarea modificărilor fiscale și scăderea și mai accentuată a investițiilor publice.